

Sygn. akt: II AKa 126/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Witold Mazur
Sędziowie	SSA Mirosław Ziaja SSO del. Andrzej Ziębiński (spr.)
Protokolant	Agnieszka Przewoźnik

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Rybniku Witolda Janiec

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2017 r. sprawy

L. Z. s. J. i T., ur. (...) w W.

oskarżonego z art. 300 § 2 kk, art. 284 § 1 kk w zw. z art. 12 kk i inne

na skutek apelacji pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 14 grudnia 2016 roku

sygn. akt V K 54/16

1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;
2. zasądza od oskarżycieli posiłkowych (...) w R. i (...) Sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa wydatki za postępowanie odwoławcze w kwotach po 10 (dziesięć) złotych oraz obciąża każdego z nich opłatą w kwotach po 100 (sto) złotych.

SSA Mirosław Ziaja SSA Witold Mazur SSO del. Andrzej Ziębiński

Sygn. akt II AKa 126/17

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gliwicach, wyrokiem z dnia 14 grudnia 2016 r., wydanym w sprawie V K 54/16, na mocy art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł wobec L. Z. środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody w części poprzez zapłatę na rzecz Konsorcjum Przedsiębiorstw (...) S.A. w M. kwoty 27.421,94 zł. Na podstawie art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. nie orzekł wobec L. Z. środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody, o którym mowa w dyspozycji przepisu art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. na rzecz:

- (...) w R.,

- (...) sp. z o.o.” w R.,

- (...) sp. z o.o. w J.,

- Konsorcjum Przedsiębiorstw (...) S.A. w M. - w zakresie wniosku obejmującego kwotę 43.815,96 zł.

Na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od L. Z. na rzecz oskarżycieli posiłkowych zwrot wydatków w związku z ustanowieniem jednego pełnomocnika w sprawie odnośnie: (...)” w R. w kwocie 1.320 zł, (...) sp. z o.o.” w kwocie 1.320 zł, Konsorcjum Przedsiębiorstw (...) S.A. w M. w kwocie 1.320 zł, (...) sp. z o.o. w J. w kwocie 720 zł.

Od wyroku tego apelacje wniósł pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych – (...) sp. z o.o.” w R. i (...) w R., zaskarżając wyrok w części dotyczącej nieorzeczenia na ich rzecz obowiązku naprawienia szkody na zasadzie art. 46 § 1 k.k. W obu apelacjach sformułował taki sam zarzut obrazy prawa materialnego, a to art. 46 § 1 k.k. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i niezobowiązanie oskarżonego do naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych, pomimo złożenia w sprawie wniosku z 11 października 2013 r. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez orzeczenie wobec skazanego L. Z. środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody na mocy art. 46 § 1 k.k. odpowiednio na rzecz:

- spółki (...) sp. z o.o. poprzez zapłatę kwoty 135.914,76 zł,

- P. C. poprzez zapłatę kwoty 38.682,54 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje okazały się niezasadne, a ponieważ oparte zostały na tożsamych zarzutach, Sąd Apelacyjny ustosunkuje się do nich łącznie.

Na wstępie wypada zwrócić uwagę na wadliwą konstrukcję zarzutów apelacyjnych, wskazujących na obrazę przepisu prawa materialnego, a to art. 46 § 1 k.k. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, gdy tymczasem podstawą prawną nieorzeczenia wobec skazanego L. Z. na rzecz skarżących oskarżycieli posiłkowych obowiązku naprawienia szkody był przepis art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. Zatem to niewłaściwe zastosowanie tego przepisu (a nie art. 46 § 1 k.k.) winno być przedmiotem zarzutu apelacyjnego. Odczytując w ten sposób wniesione apelacje, stwierdzić należy, iż argumentacja przedstawiona przez autora obu apelacji nie zasługiwała na aprobatę.

Przypomnieć należy, iż art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. (uprzednio art. 415 § 5 k.p.k.) stanowi, że nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. W orzecznictwie wskazuje się, że wymagana jest tożsamość roszczenia zarówno w płaszczyźnie przedmiotowej, jak i podmiotowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., V KK 9/12, LEX Nr 1119576). Ze zdania drugiego art. 415 § 1 k.p.k. wynika więc kategoryczny zakaz rozstrzygania w różnych postępowaniach o tej samej szkodzie, a co za tym idzie kumulowania tytułów egzekucyjnych wynikających z różnych orzeczeń. Jeżeli zatem roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo (jak w niniejszej sprawie) o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono, to nie jest możliwe ponowne orzekanie o obowiązku naprawienia szkody, i to niezależnie od tego, czy zasądzone w postępowaniu cywilnym roszczenie zostało wyegzekwowane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 r., III KK 305/10, OSNwSK 2010, Nr 1, poz. 2030). Należy też zwrócić uwagę, iż zakaz wynikający z dyspozycji art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. odnosi się do każdego określonego w ustawie wypadku orzekania karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2013 r., II KK 268/12, LEX Nr 1313135).

Nie można zgodzić się ze skarżącym, gdy twierdzi, iż w sprawie nie zachodzi ani tożsamość przedmiotowa (gdyż tytuły wykonawcze uzyskane przez oskarżycieli posiłkowych obejmowały swym zakresem obowiązek zapłaty z tytułu zobowiązań kontraktowych, a nie dotyczyły obowiązku naprawienia jakiegokolwiek szkody – zapłaty odszkodowania – przez Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o.), ani podmiotowa (gdyż tytuły wykonawcze uzyskane przez oskarżycieli posiłkowych skierowane są przeciwko spółce Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o., która – jako osoba prawna – stanowi odrębny od L. Z. podmiot praw i obowiązków).

W orzecznictwie ukształtował się trafny pogląd, iż wykładnia funkcjonalna art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. wskazuje, że ratio legis tego przepisu sprowadza się do zapobieżenia funkcjonowaniu w obrocie prawnym tytułów egzekucyjnych wynikających z dochodzenia tego samego roszczenia w postępowaniu karnym i innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. W tym kontekście nie jest zatem celowe nakładanie obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k. wobec możliwości wyegzekwowania zasądanego roszczenia z majątku oskarżonego w oparciu o podstawę z art. 299 § 1 k.s.h. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2014 r., III KK 429/13, LEX Nr 1446451; z dnia 26 stycznia 2016 r., V KK 323/15, LEX nr 1970396; z dnia 23 listopada 2016 r., III KK 405/16, LEX nr 2155184, Prok.i Pr.-wkl. 2017/1/14; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 1 sierpnia 2012 r., II AKa 198/12, LEX nr 1217812).

Nakazem zapłaty z dnia 22 sierpnia 2011 r., wydanym przez Sąd Rejonowy w Rybniku w sprawie VI Gc 1796/11, zasądzono od Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. z/s w J. na rzecz (...) w R. kwotę 24.503,70 zł. Z kolei nakazem zapłaty z dnia 2 września 2011 r., wydanym przez Sąd Okręgowy w Gliwicach w sprawie X GNc 419/11, a następnie nakazem zapłaty z dnia 24 października 2011 r., wydanym przez Sąd Rejonowy w Rybniku w sprawie VI Gc 3029/11, zasądzono od Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. z/s w J. na rzecz (...) sp. z o.o.” łącznie kwotę 135.914,76 zł. Wskazane nakazy zapłaty stały się prawomocne i wykonalne.

Z powyższego wynika, że zgodzić się należy z Sądem I instancji, iż roszczenia oskarżycieli posiłkowych - (...) sp. z o.o.” w R. i (...) w R., płynące z czynów prawomocnie przypisanych oskarżonemu, były wcześniej przedmiotem orzekania w procesach cywilnych. Po pierwsze, twierdzenie to uzasadnia fakt, że podstawę faktyczną zasądzenia tych roszczeń w orzeczeniach cywilnych stanowiły dokładnie te same kwoty nieuiszczonych należności, stanowiące podstawę wniosków złożonych na podstawie art. 46 § 1 k.k., a mianowicie kwota 135.914,76 zł w odniesieniu do (...) sp. z o.o.” i kwota 24.503,70 zł w odniesieniu do (...) w R.. Należy bowiem podkreślić, że żądanie odnośnie takiej właśnie kwoty poparł przed Sądem Okręgowym pełnomocnik tego ostatniego pokrzywdzonego, nie zaś wskazanej w apelacji kwoty 38.682,54 zł, nieznajdującej potwierdzenia w materiale dowodowym (przy czym w uzasadnieniu apelacji złożonej w imieniu (...) mowa jest na skutek oczywistego błędu o kwocie 135.914,76 zł, dotyczącej roszczenia innego oskarżyciela posiłkowego - (...) sp. z o.o.”). Po drugie, niewątpliwie źródłem roszczeń były te same zdarzenia faktyczne, nie ma zatem w kontekście tożsamości przedmiotowej roszczenia znaczenia to, iż tytuły wykonawcze uzyskane przez oskarżycieli posiłkowych obejmowały swym zakresem obowiązek zapłaty z tytułu zobowiązań kontraktowych, a nie dotyczyły obowiązku naprawienia jakiegokolwiek szkody.

Wbrew wywodom autora apelacji (jak też Sądu Okręgowego) wystąpiła również tożsamość podmiotowa roszczeń przyznanych w postępowaniach cywilnych nakazami zapłaty oraz roszczeń zgłoszonych przez wskazanych oskarżycieli posiłkowych we wnioskach o nałożenie na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k. Tożsamość podmiotów zobowiązanych do zapłaty roszczenia należy bowiem rozpatrywać także w perspektywie brzmienia art. 299 § 1 k.s.h., który stanowi, że jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Nie ulega wątpliwości, że przepis art. 299 k.s.h. znajduje zastosowanie w odniesieniu do podmiotów kierujących spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, ich solidarna odpowiedzialność za zobowiązania spółki ma charakter odszkodowawczy, a jej granice wyznacza zakres zobowiązania spółki (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009, Nr 2, poz. 20; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CSK 390/11, LEX Nr 1211143).

W tej sytuacji, przy uwzględnieniu możliwości egzekwowania roszczenia na podstawie przepisu art. 299 § 1 k.s.h., mnożenie tytułów egzekucyjnych dotyczących tego samego roszczenia przez nakładanie na oskarżonych w postępowaniu karnym obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k., w kontekście zadań jakie realizuje przepis art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k., jest niedopuszczalne (zob. cyt. wyżej wyroki - Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2014 r., III KK 429/13; z dnia 26 stycznia 2016 r., V KK 323/15; z dnia 23 listopada 2016 r., III KK 405/16; Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 1 sierpnia 2012 r., II AKa 198/12).

W niniejszej sprawie można zatem mówić o tożsamości podmiotowej roszczeń, gdyż nakazy zapłaty wydane w postępowaniach cywilnych. zasądzały wskazane kwoty od Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w J. na rzecz oskarżycieli

posiłkowych, natomiast L. Z. popełnił przypisane mu czyny skutkujące powstaniem szkody u oskarżycieli posiłkowych, będąc Prezesem Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w J..

W konsekwencji w rozpoznawanej sprawie zachodzi zarówno podmiotowa, jak i przedmiotowa łączność roszczeń o naprawienie szkody dochodzonych przez skarżących oskarżycieli posiłkowych w trybie art. 46 § 1 k.k. z roszczeniami, o których już prawomocnie orzeczono w postępowaniach cywilnych. Roszczenia cywilne przysługujące pokrzywdzonym (...) sp. z o.o.” w R. i (...) w R. od Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w J. są tożsame z roszczeniami tych pokrzywdzonych o naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwami przez skazanego. Zachodzi w tym przypadku tożsamość osoby zobowiązanej do zapłaty określonej kwoty, a także brak różnicy pomiędzy wierzytelnością przysługującą pokrzywdzonemu od spółki jako osoby prawnej i od skazanego jako prezesa zarządu tej spółki - osoby fizycznej reprezentującej ten podmiot.

Dlatego też nie można zgodzić się z autorem obu apelacji, że Sąd Okręgowy naruszył art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. Uwzględnienie tych środków odwoławczych powodowałoby, iż pokrzywdzeni de facto uzyskaliby kolejne tytuły wykonawcze na te same wierzytelności.

Z tych względów Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy zaskarżony wyrok. Nadto zasądził od oskarżycieli posiłkowych A. P. C. w (...) Sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa wydatki za postępowanie odwoławcze po połowie, a więc w kwotach po 10 zł (art. 636 § 2 k.p.k. w zw. z art. 633 k.p.k.) oraz obciążył każdego z nich opłatą w kwotach po 100 zł (art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych, tekst jedn. Dz. U. z 1983 r., Nr 49, poz. 223, z późn. zm.).

SSA Mirosław Ziaja SSA Witold Mazur SSO del. Andrzej Ziębiński